

Nr 10

Utlåtande i anledning av väckt motion om en ny jaktlagsstiftning.

Tredje lagutskottet har behandlat en inom riksdagens andra kammare väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 397, av herr Nilsson i Gävle *m.fl.*

Motionen har i huvudsak följande innehåll. Motionärerna förklarar, att utvecklingen ännu inte nått fram till en jaktlagsstiftning, som kan sägas motsvara vårt moderna samhälle med dess grundläggande strukturförändringar av näringslivet och därav följande befolkningsomflyttningar. I den gällande jaktlagen är jakträtten sammankopplad med äganderätten till skattejord. Jordbruks- och skogsbruksrationaliseringen och folkomflyttningen från glesbygd till tätorter leder fram till en allt starkare koncentration av jord- och skogsinnehav. Det blir därvid enligt motionärernas mening de redan förut stora jordägarna, bolagen och staten, som blir alltmera dominerande. Jakträtten förs sålunda hastigt över i en liten minoritets händer medan landsbygdsbefolkningens jaktmöjligheter blir allt mindre och mindre. Lagbestämmelserna rörande jakt och jaktvård måste därför, uttalar motionärerna, snabbt ändras, moderniseras och göras mera demokratiska. De förändringar som de anser ofrånkomliga är främst avsedda att ge alla ur jakt- och jaktvårdssynpunkt lämpliga personer rätten att jaga och vårda viltbeståndet.

I fortsättningen anförs bl.a. att den organisatoriska splittring, som återfinns bland jägarna aktualiserar en helt ny organisation, som bör handha den organisatoriska uppbyggnaden av all jakt- och viltvård. Här ligger det enligt motionärernas mening närmast till att statens naturvårdsnämnd skall svara för all jakt- och viltvård. Detta innebär, sägs det i motionen, att fonden för jakt- och viltvård bör överföras till naturvårdsnämnden och handhavas av denna.

Motionärerna hemställer, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till en helt ny jaktlagstiftning i enlighet med vad som här anförts».

Gällande bestämmelser m.m.

I 1 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt stadgas, att den som har rätt till jakt äger att, med de inskränkningar som är stadgade i lagen eller annan författning, å det område jakträtten omfattar utan intrång av annan

jaga samt döda eller fånga vilda däggdjur och fåglar samt deras ungar ävensom tillägna sig sådana fåglars bon och ägg. I samma paragraf har jakträttsinnehavaren ålagts en allmän skyldighet att utöva jaktvård. Detta uttrycks så att jakträttsinnehavaren bör genom ändamålsenlig och efter tillgången på villebråd lämpad jakt ävensom, där så lämpligen kan ske, genom åtgärder för villebrådets skydd och förkovran sörja för bevarandet av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd.

Jaktlagen stadgar som huvudregel, att jakten tillkommer jordägaren (2 §). Vissa undantag gäller på grund av stadganden i lagen. Den som äger väg har sålunda inte jakträtt därpå med mindre han äger vägen (5 § 1 mom.). Boställshavare m.fl. innehavare av sakrätter av mera varaktig natur har vidare enligt 7 § första stycket rätt till jakt på fastighetens ägor. Jordbruksarrende anses in dubio inbegripa jakträtt å den arrenderade marken (7 § andra stycket).

Särskilda regler ges beträffande jakträtt å häradsallmänningar (3 §). Reglerna innebär, att de enskilda delägarna inte har individuell jakträtt inom allmänningen. Vad angår övriga samfälligheter, t.ex. för en by gemensam skog, får i princip varje delägare jaga för eget behov (4 §).

Jordägaren kan upplåta jakträtten till annan (8 §). Den vanligaste formen torde vara avtal om jaktarrende. Även servitutsavtal kan förekomma. Jaktarrendator får inte utan upplåtarens eller hans rättsinnehavares samtycke överlåta arrendet (9 §).

Ägare av särskilda fastigheter äger besluta, att fastigheterna skall helt eller delvis tillsammans utgöra jaktvårdsområde. Sådana kan också bildas genom särskild förrättning. Närmare bestämmelser om jaktvårdsområden meddelas i 10—13 §§ jaktlagen. Redogörelse för det huvudsakliga innehållet i dessa bestämmelser lämnas i utskottets utlåtande nr 9 innevarande år.

I 26 § 1 mom. jaktlagen föreskrivs att den som vill utöva jakt är pliktig att erlagga jaktvårdsavgift. Av influtna avgifter bildas en fond, *jaktvårdsfonden*, vilken efter Kungl. Maj:ts bestämmande används till främjande av jaktvården inom riket (26 § 2 mom.). Fonden tillförs även vissa andra medel.

Jaktvårdsfonden förvaltas av statskontoret (43 § jaktstadgan).

Enligt principbeslut vid 1965 års riksdag (prop. 19, JoU 4, rskr. 144) skall tillsynen över jakten och viltvården överföras från domänstyrelsen till statens naturvårdsnämnd. Överförandet avses skola ske den 1 juli 1966.

Ledningen av jaktvårdsarbetet handhas av Svenska jägareförbundet och dess lokalavdelningar.

Tidigare riksdagsbehandling m.m.

Vid 1945 års riksdag väcktes motion med hemställan om en översyn av jaktlagen enligt i motionen angivna riktlinjer, innebärande bl.a. att 2 § jaktlagen skulle upphävas.

Motionen behandlades av *jordbruksutskottet*, som i sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 42 nämnda år, anförde bl.a. följande.

Motionärernas förslag till revision av gällande jaktlagstiftning, som till sina huvuddrag går ut på att jordägares jakträtt skulle avskaffas, synes ägnat att inge allvarliga betänkligheter. Denna rätt har såsom erinrats av Svenska jägareförbundet ägt bestånd sedan år 1789. Såvitt utskottet kan finna skulle ett borttagande av densamma icke, såsom motionärerna synas anse, medföra en förbättring av viltvården. Fastmera torde — om jakträtten bleve fri för envar — detta komma att medföra att, därest icke synnerligen restriktiva regler för jaktutövningen utfärdades, villebrådsbeståndet i ett land med sådan struktur som vårt skulle bliva utsatt för en synnerligen kraftig decimering.

Vid 1946 års riksdag väcktes på nytt motion om översyn av jaktlagen. Härvid anfördes bl.a. att det borde övervägas huruvida icke till förmån för den jakt- och viltvårdsintresserade landsortsbefolkningen, som icke ägde tillgång till egna jaktmarker, samt eventuellt även andra »marklösa» jägare vissa inskränkningar kunde göras i de större jordägarnas rätt till jakt på av dem disponerade områden.

Härom anförde *jordbruksutskottet* i sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 34, bl.a. följande.

Vad — — — beträffar frågan om på vilket sätt även personer utan jaktmarker skulle kunna få tillfälle att i större utsträckning komma i åtnjutande av den avspänning och avkoppling från det dagliga arbetet, som jakten synes kunna utgöra för därav intresserade, får utskottet uttala, ehuru det torde kunna ifrågasättas om för en dylik rekreation i skog och mark det i och för sig är nödvändigt att vederbörande även har möjlighet att medföra och göra bruk av skjutvapen, utskottet dock icke är främmande för de i motionen anförda synpunkterna. Då emellertid enligt vad som framgår av utredningen i ärendet vissa möjligheter i nu berörda hänseende finns redan inom ramen för gällande lagstiftning framför allt genom bildande av jaktvårdsområden och försäljning av jaktkort samt utskottet icke kan ange några riktlinjer, enligt vilka frågan med tillbörligt hänsynstagande till alla därav intresserade kan lösas på ett bättre sätt än den för närvarande är, vill utskottet ifrågasätta, huruvida en utredning i ärendet kommer att kunna ge några positiva resultat.

Även vid 1947 års riksdag väcktes motion med hemställan om översyn av jaktlagen. Som motivering anfördes bl.a. att gällande bestämmelser icke gav möjlighet för personer, som ej ägde eller eljest disponerade jaktmarker, att utöva jakt.

Jordbruksutskottet avstyrkte i sitt utlåtande, nr 22 nämnda år, motionen på i huvudsak de skäl som anförts vid de båda närmast föregående riksdagarna. Utlåtandet godkändes av riksdagen.

Vid 1953 års riksdag väcktes motioner bl.a. angående avskaffande av licensjakten på älg samt en motion med hemställan om utredning för att bereda mindre jordägare och icke jordägare ökad tillgång på jaktmöjligheter m.m.

Motionerna behandlades av *tredje lagutskottet* i utlåtande nr 22 nämnda år. Utskottet förordade på anförda skäl att en undersökning skulle verkställas av hur licensjakten utfallit i praktiken. Vad angick mindre jordägars jaktmöjligheter anförde utskottet, att denna fråga skulle komma att prövas vid nämnda undersökning. Utskottet hemställde bl.a., att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om översyn rörande gällande ordning för meddelande av tillstånd till jakt samt att motionen angående mindre jordägars jaktmöjligheter, i den mån den icke besvarats genom utskottets anhållan om nämnda översyn, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll vad utskottet hemställt.

I beslut den 5 juni 1953 uppdrog Kungl. Maj:t åt 1949 års jaktutredning att — med beaktande av vad utskottet anförde i sitt utlåtande — verkställa den av riksdagen begärda utredningen samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill denna kunde föranleda.

Uppdraget torde ha fullgjorts genom avgivandet av betänkandet med förslag till ändringar i jaktlagstiftningen (SOU 1961:67), berörande bl.a. reglerna för bildande av jaktvårdsområde, samt betänkandet med titeln »Älgfrågan» (SOU 1964:11). På betänkandena grundade förslag har behandlats vid 1963 och 1965 års riksdagar (prop. 1963:136, L³U 39, rskr. 387, prop. 1965:19, JoU 4, rskr. 144).

I propositionen 1963:136 föreslogs i fråga om bildande av jaktvårdsområde lättnader beträffande kraven på områdets omfattning och på kvalificerad majoritet bland fastighetsägarna. Vidare föreslogs bl.a. ett enklare förfarande för ändringar av jaktvårdsområdets omfattning och av grunderna för jaktvården.

I motion i anledning av propositionen yrkade herrarna *Holmberg* och *Nilsson* i Gävle, att riksdagen måtte avslå propositionen under uttalande att jaktlagen borde omprövas med avsikt att tillgodose vissa i motionen och i remissyttranden framförda önskemål. I motionen anfördes bl.a. att grundsatsen att jakträtten är en beståndsdel i jordäganderätten ledde till ett tilltagande fåtalsvälde även i fråga om jakten. Denna sades alltmer koncentreras till ett långt mindre antal än tidigare, bl.a. till stora skogsbolag. Vidare hävdades att ändringarna i majoritetstalen innebar att de stora jordägarna erhöi en icke önskvärd ökad bestämmanderätt.

I sitt av riksdagen i denna del godkända utlåtande, nr 39 år 1963, anförde *tredje lagutskottet* bl.a. att de ändrade majoritetstalen enligt utskottets åsikt skulle komma att, och då särskilt i trakter med begynnande tätbebyggelse, gagna syftet att främja tillkomsten och vidmakthållandet av lämpliga jaktvårdsområden. Utskottet biträdde även övriga av departementschefen föreslagna ändringar beträffande jaktvårdsområden.

Vid 1954 års riksdag väcktes motion med begäran om utredning av frå-

gan om inrättande av ett jaktråd för att handha frågor om jaktvårdsmedlens användning. Riksdagen beslöt på hemställan av tredje lagutskottet (utlåtande nr 21 nämnda år), att i skrivelse (nr 171) till Kungl. Maj:t anhålla, att motionen måtte överlämnas till 1949 års jaktutredning.

Kungl. Maj:t förordnade genom beslut den 23 april 1954 att riksdagskrivelsen, utskottsutlåtandet och motionen skulle överlämnas till 1949 års jaktutredning för att tagas under övervägande vid fullgörande av utredningens uppdrag.

Enligt uppgift i årets riksdagsberättelse beräknas jaktutredningens slutbetänkande föreligga under första kvartalet 1966.

Till avgörande vid *innevarande års riksdag* föreligger, såvitt avser jaktvården, de likalydande motionerna I:334 av herr Karlsson, Helge, m.fl. och II: 406 av herr Wikner m.fl. om *en ny jaktorganisation*. I motionerna hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att en ny jaktutredning, bestående av representanter för de enskilda skogsägarna m.fl., tillsättes för att skyndsamt utreda och framlägga förslag till en ny jaktorganisation och därvid beakta de synpunkter som i motionerna anförts. För den blivande jaktorganisationen bör enligt motionärernas uppfattning gälla bl.a. att jaktvårdsfondens medel ställes till statens naturvårdsnämnds förfogande, att jaktvårdskonsulenterna anställs och utbildas genom naturvårdsnämndens försorg, att nämnden till sitt förfogande får ett jaktråd med viss sammansättning samt att till länen knyts jaktråd efter samma mönster.

Utskottet

Jaktlagen stadgar som huvudregel beträffande jakträtten att denna tillkommer jordägaren. Undantagen från huvudregeln saknar nämnvärd betydelse från de synpunkter, varom nu är fråga.

Den som vill utöva jakt är pliktig att erlægga jaktvårdsavgift. Av inlutna avgifter bildas en fond, jaktvårdsfonden, vilken efter Kungl. Maj:ts bestämmande används till främjande av jaktvården inom riket.

I motionen anförts att lagbestämmelserna rörande jakten och jaktvården måste moderniseras och göras mer demokratiska. De förändringar som anses ofrånkomliga avser främst att ge alla ur jakt- och jaktvårdssynpunkter lämpliga personer rätten att jaga och vårda viltbeståndet. Motionärerna förklarar vidare, att jaktvårdsfonden bör överföras till naturvårdsnämnden och handhas av denna. De föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om förslag till en helt ny jaktlagstiftning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motionens huvudsakliga syfte går ut på att jordägarens jakträtt skall avskaffas. Motioner med liknande syfte avsågs vid tre på varandra följande

de riksdagar under 1940-talet. Härvid uttalade riksdagen bl. a. att ett borttagande av jordägarens jakträtt inte skulle medföra en förbättring av viltvården. I stället skulle, om jakträtten blev fri för envar, detta komma att medföra att, om inte synnerligen restriktiva regler för jaktutövningen utfärdades, villebrådsbeståndet skulle bli utsatt för en synnerligen kraftig decimering. Vidare framhöll riksdagen att vissa möjligheter för den som inte disponerade egna jaktmarker att skaffa sig jakträtt fanns redan inom ramen för gällande lagstiftning. Riksdagen hänvisade härvid särskilt till jaktvårdsområdena och försäljningen av jakträttsbevis.

Vad riksdagen sålunda uttalat äger enligt utskottets mening i allt väsentligt alltjämt giltighet.

Vad beträffar frågan om handhavandet av jaktvårdsfonden så framgår av den inledande redogörelsen att vissa frågor rörande jaktvårdsmedlens användning prövas av 1949 års jaktutredning och att utredningens slutbetänkande väntas föreligga inom kort. Utskottet vill även erinra om att tillsynen över jakten och viltvården enligt principbeslut vid 1965 års riksdag skall överföras från domänstyrelsen till statens naturvårdsnämnd. Någon riksdagens åtgärd i denna del är med hänsyn till vad nu sagts inte påkallad.

Utskottet får på grund av vad sålunda anförts hemställa,

att förevarande motion, II: 397, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1966

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson, Svante Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Erik Jansson, Nils-Eric Gustafsson, Åkesson, Herbert Larsson och Wirmark;

från andra kammaren: herrar Nyberg, Grebäck, Hedin, Svenning, Hamrin i Kalmar, fröken Anderson i Lerum, fru Ekroth och herr Hammarberg.